

BILDANDET AV NATURRESERVATET HÅN I LUDVIKA KOMMUN

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad beslutskarta, bilaga 2, som naturreservat och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Naturreservatet ska heta Hån. Området är 53 ha stort och utgörs till största delen av jordbruksmark.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

Med stöd av 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen skötselplanen för reservatets långsiktiga skötsel, bilaga 3. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

SYFTE

Syftet med naturreservatet är att bevara det värdefulla öppna landskapet i Hån med naturtyperna *artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*, Natura 2000 kod 6270, *slåttermarker i låglandet*, Natura 2000 kod 6510 samt *fuktängar med blååtätel eller starr* 6410 med dess typiska arter i gynnsamt bevarandetilstånd.

Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter i naturliga bestånd.

Syftet ska nås genom att:

- betes och ängsmarker brukas och hållas öppna genom bete och eller slätter
- igenväxande ängs- och betesmarker restaureras och hävdas.
- besökande ska på plats finna information om området.
- värdefulla kulturlämningar, t.ex odlingsrösen synliggörs och bevaras.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

Vid sidan av följande föreskrifter gäller annan lagstiftning som vanligt

A. Inskränkningar med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet

Det är inom naturreservatet förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark och vatten
2. gödsla, kalka eller använda bekämpningsmedel, eller på annat sätt tillföra näring till marken
3. anlägga ny mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, radiomast eller annan anläggning
4. jaga.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

framföra motordrivet fordon i terrängen

B Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken att tåla visst intrång inom reservatet såsom

1. utmärkning av reservatet och uppsättning av informationstavlor
2. skötsel enligt till beslutet hörande skötselplan.

C Föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet

Det är inom naturreservatet förbjudet att:

1. elda
2. rida, cykla
3. tälta
4. framföra motordrivet fordon i terräng
5. medföra hund som inte är kopplad

Föreskrifter under A och C ovan utgör inget hinder mot de åtgärder som behövs vid skötsel och förvaltning av reservatet samt för att tillgodose syftet med reservatet. Föreskrifterna utgör heller inget hinder mot åtgärder som krävs för normalt underhåll av vägar.

Föreskrifter under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten

SKÄL FÖR BESLUTET

Värden för biologisk mångfald

Finnbyn Hån ligger i lidläge på 350 m höjd i en västslutning mot sjön Hån. Odlingslandskapet är ålderdomligt med stora odlingsrösen. Stora, blockrika och trädskuggade hagmarker sträcker sig nedåt sjön. Håns betesmarker utgör en liten rest av det hävdade landskap som förr var vanligt. Området hyser arter som är starkt knutna till öppna och välhävdade marker som inte gödslats eller kalkats. Eftersom denna naturtyp är så sällsynt spelar den stor roll för de arter som hör hemma här. Det innebär sålunda att markerna är biologiskt värdefulla.

Kulturhistoriska värden

Området hyser rika kulturhistoriska minnesmärken. Hela skogslandet i Säfsnäs-Grangärde har sedan medeltid bebotts av finska invandrare. Dessa svedjebrukande småbrukare bebyggde i första hand de frostfria höjdlägena runt om i området och knöts under 1600- och 1700-talet till den expanderade järnhanteringens hyttor och bruk. Hån är en sådan gammal finnby som bebotts sedan början på 1600-talet. De vidsträckta björkhagarna är rika på kulturlämningar och omfattar storblockiga f d hackslogar och små åkerlappar, strukturer som är tydligt läsbara i de betade markerna.

Internationell klassning

Betesmarkerna i Hån är utpekade i det europeiska nätverket Natura 2000 som särskilt bevarandeområde. Natura 2000 innebär att alla EU-länder ska vidta åtgärder för att naturtyper och arter i nätverket ska ha så kallad gynnsam bevarandestatus. Det innebär att de ska finnas kvar långsiktigt. Hån utgörs av naturtyperna *artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*, Natura 2000 kod 6270 *slåttermarker i låglandet*, Natura 2000 kod 6510 samt *fuktängar med blåtåtel eller starr* 6410

Skyddsform

För att bibehålla och förstärka områdets natur- och kulturvärden krävs dels att området hävdas genom betesdrift och/eller slåtter dels att restaureringen av betesmarkerna fortsätter. Områdets storlek och övriga nämnda förhållanden gör att bildande av naturreservat är den lämpligaste åtgärden för att långsiktigt bevara naturvärdena i området.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att naturbetesmarkerna bevaras. Vid avvägning enligt 7 kap 25 § miljöbalken har Länsstyrelsen funnit

att föreskrifterna motsvarar behovet av skydd för att syftet skall uppnås.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Området är klassat som riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6§ miljöbalken.

Skyddet av Hån bidrar till att uppfylla det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap.

Motiv till föreskrifter

I punkterna A1; A2;A3 förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos den öppna markens vegetationstyper.

I punkterna A4, C1, C2,C3, C5 förbjuds aktiviteter som kan störa djurhållningen, vilken är en förutsättning för att bevara områdets naturvärden.

I punkten C4 förbjuds skoterkörning. Skoterkörning kan påverka vegetationen negativt eftersom snön ligger kvar förhållandevis längre i skoterspår och ger ofta så kallad isbränna. Skoterkörning kan också ge upphov till lokalt markslitage. Allt detta är negativt för betet och vegetationsutvecklingen.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Utifrån ett förslag från Ludvika kommun utpekades Hån år 2000 att ingå i det europeiska nätverket Natura 2000 för sina värdefulla betesmarker. Med detta följde ett behov av att upphäva den detaljplan för sommarstugetomter som då låg över området. Det gick inte att kombinera dessa två intresseområden utan att äventyra naturvärdena i Hån. Ludvika kommun beslutade 2003 om upphävande av detaljplanen för Hån.

Kommunstyrelsen i Ludvika kommun beslutade 2005 att sälja området till staten för en symbolisk summa för att staten skulle inrätta ett naturreservat och överta förvaltningen av betesmarkerna.

Ärendet skickades på remiss hösten 2006. Det lämnades inga synpunkter på förslaget.

ÖVRIGT

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7§ miljöbalken medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet.

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd mm enligt miljöbalken.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, formulär 6.

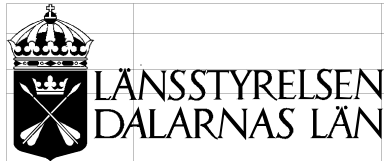
Beslut i detta ärende har fattats av tillförordnad landshövding Inger Eriksson. I den slutliga handläggningen deltog även planarkitekt Inger Friman, antikvarie Sigrid Bergman, handläggare Marie Brunsell, jurist Gunilla Garbergs, funktionssamordnare Marit Ragnarsson samt Susanne Lundin, den sistnämnde föredragande.

Inger Eriksson

Susanne Lundin

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Skötselplan
4. Beskrivning
5. Hur man överklagar, formulär 6

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET HÅN I LUDVIKA KOMMUN

SYFTE MED SÄKERSTÄLLANDE OCH SKÖTSEL AV NATURRESERVATET

Syftet med naturreservatet är att bevara det värdefulla öppna landskapet i Hån med naturtyperna *artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*, Natura 2000 kod 6270 *slåttermarker i låglandet*, Natura 2000 kod 6510 samt *fuktängar med blååtätel eller starr* Natura 2000 kod 6410, med dess typiska arter i gynnsamt bevarandetilstånd.

Besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter i naturliga bestånd.

Syftet ska nås genom att:

- betes- och ängsmarker brukas och hålls öppna genom bete och/eller slätter
- igenväxande ängs- och betesmarker restaureras och hävdas
- besökande ska på plats finna information om området.
- värdefulla kulturlämningar, t.ex odlingsrösen synliggörs och bevaras

INGÅENDE NATURTYPER ENLIGT HABITATDIREKTIVET

Kod	Namn	Areal (ha)	% av yta
6270	*Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen	34,5	65
6510	Slätterängar i låglandet	0,1	0,2
6410	Fuktängar med blååtätel eller starr	0,1	0,2

Bevarandemål

Observera att nedanstående bevarandemål inte är fullständiga. På grund av kunskapsbrist saknas i några fall specifika värden. Dessa är i sådant fall ersatta med ett x. Målen kan i flera fall behöva revideras i samband med kommande uppföljning. Även listorna över typiska arter kan komma att justeras, se bevarandeplan.

Naturtyp/art	Bevarandemål
6270 *Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen	<ul style="list-style-type: none"> • Arealen av artrika silikatgräsmarker mm ska bibehållas eller öka. • Negativa indikatorarter (gödsel- och igenväxningsarter) får inte täcka mer än x % av provytornas yta. • Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. (Med "igenväxningsvegetation" avses sådana träd, buskar (högre än 1,3 m) och annan markvegetation som kunnat etablera sig på grund av att beteshävdnen blivit för svag för att kunna medverka till att säkerställa förekomsten av hävdgynnade växt- och djursamhällen samt arter.) • Minst två av de typiska kärlväxarterna för naturtypen ska förekomma i minst x % av provytorna
6510 Slätterängar i låglandet	<ul style="list-style-type: none"> • Arealen av slätterängar i låglandet ska bibehållas. • Negativa indikatorarter (gödsel- och igenväxningsarter) får inte täcka mer än x % av provytornas yta. • Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. (Med "igenväxningsvegetation" avses sådana träd, buskar (högre än 1,3 m) och annan markvegetation som kunnat etablera sig på grund av att beteshävdnen blivit för svag för att kunna medverka till att säkerställa förekomsten av hävdgynnade växt- och djursamhällen samt arter.) • Minst två av de typiska kärlväxarterna för naturtypen ska förekomma i minst x % av provytorna
6410 Fuktängar med blåtåtel eller starr	<ul style="list-style-type: none"> • Arealen av fuktängar med blåtåtel eller starr ska bibehållas • Negativa indikatorarter (gödsel- och igenväxningsarter) får inte täcka mer än x % av provytornas yta. • Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. (Med "igenväxningsvegetation" avses sådana träd, buskar (högre än 1,3 m) och annan markvegetation som kunnat etablera sig på grund av att beteshävdnen blivit för svag för att kunna medverka till att säkerställa förekomsten av hävdgynnade växt- och djursamhällen samt arter.) • Minst två av de typiska kärlväxarterna för naturtypen ska förekomma i minst x % av provytorna

PRIORITERADE BEVARANDEVÄRDEN

Naturresevatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena. Det innebär att anordningar för friluftslivet ska lokaliseras på ett sätt som medför minsta möjliga påverkan dels på befintliga naturvärden dels på förutsättningar för betesdriften.

Eventuell återupptagning av någon av de gamla åkrarna, se allmogeåkrar under rubriken övrigt, måste ske med största varsamhet. Detta får endast ske där det inte finns några större floravärden.

SKÖTSELOMRÅDEN; MÅL OCH ÅTGÄRDER

Skötselområde 1: Öppen mark med betesdrift och skötsel av träd och buskskikt,

*Natura 2000 habitat: 6270 *Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*

Beskrivning av området

Området utgörs av betesmark med ett glest skikt av lövträd, framför allt björk, men det finns även inslag av rönn och sälg, enstaka asp och en dunge med gråal i norr. I örtskiktet märks liten blåklocka, blodrot, prästkrage, revfibbla, gråfibbla, slåtterblomma, tätört, ärenpris, bockrot och vårbrodd. Den östra delen, öster om de östligaste byggnaderna, är artrikast. Markerna är mycket steniga, men på flera ställen finns odlingsrösen och små stenfria ytor, gamla åkertegar.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Den hävdgynnade floran i betesmarken ska förstärkas genom fortsatt bete. Målet är en välbetad betesmark med inslag av lövträdsdungar.

Skötselmål och föreskrifter för skötseln:

Fortsatt bete där tillskottsutfodring av betesdjuren inte får ske. Vid utglesning av trädsiktet ska i första hand rönn, sälg och asp gynnas. Røjning och gallring för att förbättra betet ska utföras så att gamla åkrar (åkrar som finns med på den historiska kartan laga skifte 1866-68) framhävs.

Skötselområde 2: Ängsbruk,

Natura 2000 habitat: 6510 Slätterängar i låglandet

Beskrivning av området

Området utgörs av en stenig slåtteräng med blodrot, gökärt, liten blåklocka och prästkrage.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Öppen mark med hävdgynnad flora.

Skötselmål och föreskrifter för skötseln:

I första hand fortsatt slåtter med klippande skärande redskap. Slåtter ska ske mellan de 15 juli och 15 september. Allt hö ska bärgas och tas bort från området. Vid behov ska ängen städas årligen genom att löv och grenar mm räfsas ihop och föras bort.

I andra hand ska området betas. Tillskottsutfodring av betesdjuren får inte ske.

Skötselområde 3: Öppen mark med betesdrift och skötsel av träd och buskskikt

Beskrivning av området

Området har nyligen restaurerats till betesmark. Detta blev färdigt 2005 enligt restaureringsplanen. Området ska nu hävdas med bete. Det finns en del hävdgynnade växtarter bl.a. blodrot, gökärt och ärenpris.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Betesmark med dungar av lövträd. Målet är att inslaget hävdgynnade arter ska öka och att delområdet ska kunna utvecklas till Natura 2000 habitatet 6270 *Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen.

Skötselmål och föreskrifter för skötseln:

Betesmark med inslag av lövträdsdungar. Røjning och gallring är tillåten för förbättring av betet. Dungar med framför allt lövträd sparas. Sådana åtgärder ska utföras så att gamla åkrar (åkrar som finns med på den historiska kartan) framhävs.

Skötselområde 4: Öppen mark med betesdrift och skötsel av träd och buskskikt (SB) – restaurering 2

Beskrivning av området

Områdena utgörs av barrskog med svagt utvecklad grässvål. Området ska restaureras till betesmark.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Betesmark med dungar av lövträd. Målet är att inslaget hävdgynnade arter ska öka och att delområdet ska kunna utvecklas till Natura 2000 habitatet 6270 *Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen.

Skötselmål och föreskrifter för skötseln:

Området restaureras till betesmark genom avverkning och røjning. Dungar med framför allt lövträd sparas. Området hävdas sedan med bete. Røjning och gallring är tillåten för förbättring av betet.

Skötselområde 5: Lövskog

Beskrivning av området

Området är nyligen avverkat. Alla barrträd har avverkats medan lövträd har lämnats kvar. Nu syns røjgödslingseffekten genom ett mycket starkt uppslag av lövsly i området.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Lövskog med enstaka inslag av gran. Lövskogen bildar en mjuk övergång mellan öppna marker och barrskog.

Skötselmål och föreskrifter för skötseln:

Successiv røjning av lövträd när de nått över beteshöjd (viltbete). Rönn och asp ska gynnas framför björk vid røjning.

Skötselområde 6: Vall

Beskrivning av området

Området utgörs av åker där det odlas vall och betas.

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus:

Åker med allmogeutsäde eller vall som kan betas.

Skötselmål och föreskrifter för skötseln:

Området bör kunna lämpa sig väl som demonstrationsyta för odlig av allmogeåker. Området kan även fortsättningsvis nyttjas som vall, som kan betas.

Övrigt

Allmogeåkrar

Lämpligaste området för allmogeåker är skötselområde 6. Den historiska kartan visar att även andra skötselområden har åkertegar insprängda i slåttermarken, nedan kallade historiska åkrar. En upplöjning av någon av dessa åkrar går endast att genomföra under förutsättning att brukaren inte har åtgärdsplan med tillhörande miljöstöd på just det område som ska plöjas. Plöjning och insådd med allmogeutsäde kan ge förändrad markflora även efter det att allmogeåkern inte längre brukas. Med dessa förbehåll kan det finnas möjlighet att plöja *någon* av de historiska åkrarna i ett annat skötselområde, för att så in allmogeutsäde. Gödsling är inte tillåten. Alla åtgärder ska ske i samråd med förvaltaren.

Diken

Det finns flera diken i området varav några är gamla och några diken som inte är med i den historiska kartan. Småvatten och bäckar i odlingslandskapet har ofta mycket höga naturvärden eftersom många insekter och groddjur är beroende av dessa. Dikena i Hån har stor betydelse för den biologiska mångfalden i området. Dikena bör därför finnas kvar i området.

Kalkällor

På flera ställen finns även s.k kalkällor där grundvattnet kommer upp ur marken. På ett par ställen kan mindre dammar skapas vid källorna för att öka vattentillgången för betesdjuren samt ge möjlighet till ökad mångfald av groddjur och insekter.

Alla åtgärder som rör dikena och småvatten i området ska ske i samråd med förvaltaren.

FRILUFTSLIV OCH TURISM

Övergripande mål

Syftet med reservatet är också att underlätta allmänhetens tillträde till området. Friluftslivet får inte medföra slitage på de natur- och kulturvärden som finns i området.

Information

Informationstavlor sätts upp vid parkeringsplatsen. Eventuellt kan ytterligare temaskyltar sättas upp i naturreservatet. Information över området ska finnas på Länsstyrelsens hemsida. En informationsbroschyr över området ska tryckas. Förslagsvis sätts en brevlåda eller liknande upp vid skyltställen. Där kan broschyrer finnas tillgängliga för besökande.

Anläggningar

Tillgänglighet- skyltning

Hån är beläget mellan Lindesnäs och Fredriksberg ca 6 kilometer norr om Fredriksberg. Byn är väl skyltad med vägverkets skyltar.

Parkeringsplats

Möjlighet att parkera finns på den iordningställda parkeringsplats som ligger på landsvägens norra sida.

Byggnader

Byggnader ska inte uppföras i naturreservatet.

Stigar/Leder

Finnmarksleden går genom naturreservatet. Huvudmannen för finnmarksleden skall bekosta skötseln av denna. All ny utmärkning av leden ska ske i samråd med förvaltaren.

TILLSYN, DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

Årlig dokumentation av förvaltnings- och skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder ska dokumenteras. Vid restaurering ska anteckningar göras om utförda åtgärder och eventuella överenskommelser.

Uppföljning av skötselmål

Uppföljning av skötselmål utförs årligen av förvaltaren om inget annat är överenskommet. Lämplig metod utarbetas av förvaltaren.

Uppföljning av kvalitetsmål, bevarandemål och gynnsam bevarandestatus

Uppföljning utförs av länsstyrelsen inom ramen för uppföljning av skyddad natur*.

SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Tabell med tidsplan

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Finans
Bete	Årligen	Område 1,3,4,(6)	Brukare	Miljöstöd
Restaurering 2	2006/2007	Område 4	Brukaren & Lst	Vårdanslag
Röjning	2010	Område 5	Lst	Vårdanslag
Tillsyn av skötsel	Vart 5 år	Hela reservatet	Lst	Vårdanslag
Tillsyn av föreskrifter	Löpande	Hela Reservatet	Lst	Vårdanslag
Uppföljning av kvalitetsmål	Enligt program för uppföljning av skyddad natur*	-----	Lst	→

* Nationellt utvecklingsprojekt pågår för uppföljning av värdefull natur. Projektets syfte är att fastställa strategi och metoder som gör det möjligt att bedriva operativ uppföljning av tillståndet i särskilt värdefull natur. Vid den regionala dimensioneringen av denna verksamhet kommer centrala rekommendationer att beaktas.